

VÅRPROGRAMMET 2023

Naturskyddsföreningen

Lerum Floda Stenkullen Gråbo Sjövik Tollered Olofstorp

***Häng med på vårens gruppaktiviteter!
Här är alla med tid och plats***

Styrelseledamöter

Catharina Pettersson (ordf)	0705-972637
Stefan Larsson (tf ordf)	0727-005964
Bo Nilsson (sekr)	0705-314635
Lars Hulten (kassör)	0702-542060
Lars-Erik Karlsson	0709-474678
Bertil Svensson	0709-519579
Anette Hejnesson Hulten	0709-577074
Håkan Jernehov	0706-771490
Ingrid Grange	0761-192286
Lena Jernehov	0705-607790
Mikael Sundström	0705-707177
Ingrid Ritola	0709-716865
Kennel Lundin	0705-523489
Erika Tyrberg	0730-301203
Kjell Hansson	0705-281904
Tommy Aronsson	0705-808818
Pia Hansen	0705-250833

Kontaktpersoner

Säveån	Stefan Larsson	0727-005964
Fåglar	Hasse Österman	0702-918171
Handla Miljövänligt	Catharina Pettersson	0705-972637
Klimat	Lars Hulten	0702-542060
Botanik	Lena Jernehov	0705-607790
Landskap	Bertil Svensson	0709-519579
Skog	Anette Hejnesson Hulten	0709-577074
Insekter	Håkan Jernehov	0706-771490
Stensjön	Hans Arne Olausson	0732-162917
Hemsidan	L O Stakeberg	0703-875820
Natursnokar	Erika Tyrberg	0730-301203
Programansvarig	Anette Hejnesson Hulten	0709-577074
Programredaktör	Håkan Jernehov	0706-771490
Facebook	Ingrid Grange	0761-192286

Valberedning

Moa Björnerås	0722-040828
Ulf Björnerås	0725-670732
Robert Liljeberg	0734-394940

Revisorer

Robert Liljeberg	0734-394940
Sven Erik Grönqvist	0736-800539

Revisorsuppleanter

Per Arne Pellden	0733-802371
Anders Pihlgård	0706-038780

Vårt bankgironummer:
252-1102

Ordföranden har ordet:

Klimatkrisen och hoten mot biologisk mångfald hänger ihop.

Klimatförändringarna påverkar förutsättningarna för människor, djur och hela ekosystem. En minskad biologisk mångfald förvärrar dessutom effekterna av klimatförändringarna. Under hösten 2022 hölls två konferenser i FN:s regi, klimatkonferensen COP27 i

Egypten och mångfaldskonferensen COP15 i Kanada.

Fokus för klimattoppmötet COP27 var att få till genomförandet av redan fattade beslut och löften som antagits genom Parisavtalet 2015. På COP15 slogs det fast mål om att skydd för 30 procent av hav, vatten och land ska genomföras till 2030 för att minska hotet mot biologisk mångfald. Dessutom beslutades att 30 procent av alla förstörda land- och havsekosystem ska återställas under samma period. Därutöver håller EU på att diskutera lagstiftning som ska styra mot EU:s klimatmål att minska nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55 procent senast 2030 i jämförelse med 1990. Sveriges beslutsfattare med regeringen i spetsen har ett stort ansvar för att dessa mål kan uppfyllas. Att Lerums kommun har övergivit målet att bli ledande miljökommun 2025 får inte innebära att miljöambitionerna minskar; LNF ser fram emot ökade miljöinsatser lokalt.

exempel på hur klimat och biologisk mångfald hör ihop.

Samtidigt som skogen kan ge oss biobränslen och andra förnybara resurser är våra skogar viktiga kolsänkor. I skogen lever ett stort antal växt- och djurarter i ett invecklat samspel, dessa arter påverkas av hur vi sköter och nyttjar våra marker. I LNF arbetar vi med skogsfrågor och bevakar hur kommunens skogsstrategi förverkligas.

I maj infaller internationella biologiska mångfaldsdagen. LNF planerar för flera aktiviteter 20-21 maj, bland annat information på Bagges torg (se längre fram i detta programblad). Kom och ta del och lär dig mer om biologisk mångfald.

Catharina Pettersson

Verksamhetsberättelse 2022

Verksamheten 2022 inom LNF påverkades i början av året fortfarande av Covid 19-pandemin, men under våren kunde vi återgå till normal verksamhet. Ett betydande antal skrivelser har i vanlig omfattning avfattats.

Programbladets båda utgåvor var välfyllda. Relationerna och samarbetet med Lerums kommun fungerar väl, även om LNF i många frågor företräder kritiska ståndpunkter och anser att kommunens natur- och miljöarbete är otillräckligt och leder fel.

LNF uppfattas som den ledande företrädaren för natur- och miljöfrågor i Lerums kommun. Vid årsskiftet 2022/2023 var antalet medlemmar 1581 enligt riksföreningens medlemsregister.

Styrelsen bestod efter 25 april 2022 av Catharina Pettersson (ordf.), Stefan Larsson (vice ordf.), Lars Hulten (kassör), Bo Nilsson (sekr.), Lars-Erik Karlsson, Bertil Svensson, Anette Heijnesson Hulten, Håkan Jernehov, Ingrid Grange, Lena Jernehov och Mikael Sundström. Suppleanter: Ingrid Ritola, Kennet Lundin, Erika Tyrberg, Kjell Hansson, Pia Hansen och Tommy Aronsson.

Olov Halmstrand avled i februari. Han var LNF:s ordförande i 26 år, från 1996 till senhösten 2021. Minnesord publicerades i GP och i Lerums Tidning samt på <https://lerum.naturskyddsforeningen.se/ordforande-har-ordet/>.

Styrelsen höll 11 protokollförda sammanträden under 2022, under våren digitalt över zoom. Några gruppmöten har även hållits.

Arbetsgrupper.

För att effektivt ta tillvara styrelsens och övriga aktiva medlemmars kunskaper och intressen har arbetet varit organiserat i grupper eller intresseinriktningar. Grupperna fungerar oftast informellt med hjälp av e-post och rapporterar genom kontaktpersoner till styrelsen. Under 2022 har det funnits grupper för följande aktiviteter: Program, Utbildning, Plan, Handla miljövänligt, Landskap, Skog, Botanik, Fåglar, Sjöar och vattendrag, Amfibieskydd, Hemsidan och Facebook samt Natursnokarna. LNF saknar särskild arbetsgrupp för klimatet. Klimatperspektivet är viktigt när vi ger remissvar och i föreningens

påverkansarbete vilket innebär att klimatfrågan är en del av de övriga arbetsgruppernas verksamhet.

Under våren medverkade LNF i Hans Falklinds utställning med foton från Säveåns dalgång i Dergårdsgalleriet. LNF höll tre föredrag i anslutning till utställningen: om fågellivet, om vattenmiljön och fiskarna samt om trollsländor.

Inför valet 11 september ställde LNF frågor till samtliga partier som var representerade i kommunfullmäktige. Frågorna var öppna och efterfrågade konkreta förslag för att bromsa klimatförändringen, bevara biologisk mångfald samt för att säkerställa hållbart skogsbruk i kommunen. Alla partier utom Sverigedemokraterna lämnade svar och dessa redovisades i hästprogrammet som publicerades före valet i början av september. Lerums Tidning gjorde ett reportage med resultat från LNF:s undersökning.

Årsmötet ägde rum 25 april. För att kunna ha ett normalt årsmöte hade det flyttats fram en månad som en försiktighetsåtgärd med hänsyn till covid-19.

Representation.

Någon ersättare till Olov Halmstrand som representant för LNF i styrelsen för Naturskyddsföreningen i Bohuslän har ännu inte utsetts. Stefan Larsson medverkade i Säveåns Vattenråd.

Representanter för LNF brukar träffa kommunledningen två gånger varje år. Under 2022 hölls bara ett möte, den 2 november. Vid mötet diskuterades bland annat kommunens arbete med skogsfrågor respektive energifrågor samt naturvård och jordbruk.

Information.

Extern information sker kontinuerligt via LNF:s hemsida och Facebook. Vid några tillfällen har LNF uppmärksammats i media och redovisat synpunkter i insändare. Intern information till alla fullbetalande medlemmar sker i två programblad per år. Kortfattad intern information om LNF:s verksamhet har skickats med e-post till intresserade medlemmar vid några tillfällen.

Information kommer fortsättningsvis att skickas till de som lämnat e-postadress till medlemsregistret. Den som därutöver vill ha information meddelar nilssobo@gmail.com.

Program och programverksamhet

Alla fullbetalande medlemmar fick innehållsrika vår- och hästprogramblad i slutet av februari respektive i mitten av september. Mer än 80% av upplagan delades ut av medlemmar medan övrigt sändes med post. Hela det aktuella programbladet finns även digitalt på hemsidan.

Som följd av pandemin har antalet genomförda aktiviteter varit något mindre än tidigare år. Det som har genomförts har huvudsakligen varit utomhus i mindre grupper.

Utbildning

Utbildning är inslag i många andra aktiviteter.

Plan- och miljöfrågor

Under året har LNF sänt eller medverkat i ca 10 skrivelser med synpunkter i natur- miljö- och planärenden till i första hand Lerums kommun, men även till Länsstyrelsen, Mark- och miljödomstolen och Trafikverket. Viktigare, mer utförliga skrivelser finns på LNF:s hemsida

<https://lerum.naturskyddsforeningen.se/>.

LNF är remissinstans till kommunen i planärenden. Lerums kommun har de senaste åren växt med ca 2% om året, vilket medför rätt stor aktivitet ifråga om byggande i mindre omfattning och nya planer. LNF har under 2022 bland annat yttrat sig över avgränsningssamråd för vattenverksamhet Stora Stamsjön och Öxsjön samt över plan för bostäder i Brännabbens skogsbacke och i Sundet, Norsesund. LNF har även för andra gången överklagat kommunens strandskyddsdispens och förhandsbesked för ett kallbadhus i Aspen. Det största ärendet under 2021-2022 var förslaget till ny översiktsplan för kommunen, ÖP21, där LNF lämnade ett kritiskt remissvar även på granskningshandlingen 2022.

Till större miljöfrågor som diskuterats inom LNF under 2022 hör kommunens skogsskötsel. Mycket tid har lagts på planering av uppförande av fågeltorn i Hjällsnäsviken.

Handla miljövänligt

Under 2022 genomfördes butiksundersökningar i sju matvarubutiker i Lerum, Floda och Gråbo. Fokus var på utvalda ekologiska varor. Undersökning genomfördes vid två tillfällen, i maj och september. Resultat redovisades i höstens programblad, på hemsidan samt låg till grund för två insändare i Lerums tidning.

Landskap

Sedan 1960-talet har LNF arbetat för att bibehålla de blomsterrika ängarna ner mot Stensjön. Grovjobbet för att bibehålla den biologiska mångfalden i området görs av en grupp betande highland-kor från Stensjöås. Det som inte korna äter tar vi bort under våra arbetsdagar samtidigt som vi njuter av naturen och de vackra omgivningarna. I år har vi haft fyra arbetsdagar, varav en fick ställas in på grund av älgjakt i området. Under arbetsdagarna röjdes området på nytillkomna buskar och sly. Men även de senaste årens snabbt tätande bestånd av örnbräken hotar nu ängsfloran. Ormbunkar äts inte av djuren varför vi sedan tre år röjer dem med lie. Kom gärna med och hjälp till med detta viktiga och roliga arbete för den biologiska mångfalden.

Skog

LNF går löpande igenom avverkningsanmälningar och har delat upp arbetet i olika ansvarsområden mellan flera styrelsemedlemmar. Vi har bland annat inventerat ett fint område av naturskogskaraktär intill elljusspåret i Gråbo som kommunen planerar att avverka. Synpunkter har skickats till kommunen och vi har även försökt skapa opinion och större förståelse för skogen genom en kampanj med banderoller, informationsskyltar och insändare i Lerums Tidning.

LNF har även granskat Lerums skogsstrategi och lämnat synpunkter, förbättringsförslag och skrivit insändare i Lerums Tidning. Vidare arbete har varit att granska skogsbruksplanen och följa upp de åtgärder som görs. I november hade vi möte med politikerna om kommunens skogar och dess framtid.

Risvedengruppen har under året fortsatt sitt arbete med att försöka skydda kvarvarande gammelskog. I Risvedengruppen ingår Naturskyddsföreningens kretsar i Ale, Alingsås och Lerum. LNF representeras av Bertil Svensson, Hasse Österman och Tommy Aronsson.

På LNF:s Facebooksida ges löpande information om skogsfrågor, exempelvis föreläsningar under "hyggesfria veckan" och artiklar.

Botanik

Botanikgruppen har genomfört 5 välbesökta vår- och sommarvandringar med inventeringar av områden som vi besöker med jämna mellanrum. Vandringen den 6 juni fick tyvärr ställas in på grund av kraftigt regn. Coronapandemins tillbakagång har gjort att vi kunnat genomföra botanikvandringar. Vi har besökt Tollerød - Brännabben, Näs - Håvared, Floda - Viebo, Floda - Skallsjö Ängar och Bergum - Högsjön med rikt blommande klockgentiana.

I programmet ingår också en heldagsutflykt utanför kommunens gränser. 2022 gick färden den 26 juni till naturreservaten Skultorp - Nohlmarken och Fåglavik - Ranahult. Bland annat noterades i Nohlmarken: färgkulla, skatnäva, skogsnycklar, kärrknipprot, stallört, oxtunga, kärrfibbla, näbbstarr m m. I Ranahult: jungfrulin, späd ögontröst, slättergubbe, grönvit nattviol, slätterfibbla, luddlosta mm.

För mer information om Botanikgruppens aktiviteter, besök LNF:s hemsida - Grupper - Botanikgrupp. Där finner man bland annat våra planerade botanikvandringar och heldagsutflykten. Noteringar av vad vi sett finns även där. Sök här för noteringarna:

<https://lerum.naturskyddsforeningen.se/test-3-bildtabell/>

och för foton:

<https://lerum.naturskyddsforeningen.se/foton-och-rapporter-fran-botanikvandringar/>.

Fågelgruppen

Utomhusaktiviteterna har efter pandemiåren kunnat hållas med en del restriktioner. Bland aktiviteterna under 2022 kan nämnas deltagande i den årliga nationella sjöfågelräkningen, där vi räknade fåglar i sjösystemet från Antens utlopp till Aspen för 54:de året.

Några organiserade utflykter har gjorts, bland annat vårfågelvandring vid Sjövik och en hästutflykt till Mjörn vid Sjövik. Den traditionella cykelturen utefter gamla banvallen vid Stannum genomfördes och sträckfågelmorgon vid Hjällsnäs (modellflygplatsen) gjordes i år för 37:e gången. Fågelskådningens dag firades i maj vid Stålebo våtmarker, och Naturnatta gick vid Vite Mosse med gott om spelande nattskärror.

Vi har deltagit i "projekt Lom" där storlom har inventerats i Uспен, Tvärsjön, Sturven och Stora Stamsjön. Även smålom har inventerats i några tjärnar. Häckningar av tornfalk och pilgrimsfalk samt fiskgjuse har följts regelbundet under året.

Vi har tillverkat ett 50-tal småfågelholkar. Rensning och komplettering av holkar har skett bland annat i Sävåns naturreservat och i Lerådalens naturreservat. Matning av skogsmesar genomfördes i närheten av Riddarstensspåret. Någon matning av sjöfågel har inte skett p g a den milda vintern.

Vi har haft fyra inomhusträffar med bildvisningar samt trevlig samvaro. Dammarna i Stålebodalen, Lergraven samt Bengts damm har även 2022 varit ett eldorado för fåglar och lockat till många besök.

Under hösten har LNF undersökt möjligheten att uppföra ett fågeltorn i den sydvästra delen av Hjällsnäsviken. Kommunen har beviljat vår ansökan om strandskyddsdispens, ett beslut som godkänts av Länsstyrelsen. Arbetet med projektet fortsätter under 2023.

LNF har haft möte med ansvariga inom Lerums kommun om möjligheten att förbättra förutsättningarna för häckande backsvalor i Gråbo grusgrop. Då den föreslagna förbättringen ligger utanför planerad vattentäkt ser kommunen inga hinder för fortsatta förberedelser. Målsättningen är att åtgärden skall vara på plats till häckningssäsongen 2023.

Sjöar och vattendrag

LNF har under året varit aktiva i ett antal ärenden som gäller Sävåån och dess vattensystem. Ett forum där vi medverkar är Sävåns Vattenråd som bildats som en följd av EU:s Vattendirektiv. I vattenrådet ingår representanter för alla kommuner i hela avrinningsområdet, tjänstemän, politiker och från ideella organisationer. Under året har LNF där bl.a. verkat för att en bättre samordning av vattenkraftsregleringen skall ske så att miljöskador i stil med den "torrläggning" av ån nedströms Floda som skedde i april 2022 skall undvikas.

Några större ärenden som vi är inblandade i är dämnet vid och regleringen av Alebäcken, vägraset vid Sävåån utmed Alströmerska vägen och regleringen av Öxsjön för Lerums framtida vattenförsörjning.

Amfibier och trollsländor

I Gråbo grusgrops grundvattendammar finns en av länets bästa lokaler för den större vattensalamandern. Mer än 125 exemplar har setts vid tillfälle. Vi undersöker nu möjligheten att säkra och förbättra förutsättningarna för den större vattensalamandern samt övriga amfibier. I den föreslagna restaureringen kommer även flera rödlistade trollsländor att gynnas. Förhoppningsvis kommer arbetet att slutföras under 2023.

Två trollsländeexkursioner har genomförts: I juni i Säveåns strandkant och vid Hästdammen, i augusti vid Bengts damm. Speciellt inbjuden expert i augusti var Thomas Ögren från Vargön.

Fladdermusgruppen

Den nybildade fladdermusgruppen har haft en programpunkt som genomfördes i början på september i området kring Nääs slott. Till vår hjälp hade vi fladdermusexperten Bengt Edqvist, som guidade oss och berättade med inlevelse om fladdermöss och dess historia i den svenska folktron.

Hemsida och Facebook

Hemsidan har liksom tidigare år skötts av en arbetsgrupp bestående av Lars-Owe Stakeberg och Barbro Andreasson. På hemsidan presenteras bland annat föreningens ställningstaganden i olika frågor, skrivelser till kommun och myndigheter samt samtliga programaktiviteter innefattande bland annat Fågelgruppens, Botanikgruppens och Natursnokarnas utflykter. Hemsidan uppdateras kontinuerligt med ny information samt kontinuerliga fågelobservationer i kommunen och har adressen <https://lerum.naturskyddsforen.ingen.se/>.

LNF finns på Facebook. Där annonseras bland annat de aktiviteter som LNF anordnar. Där hittar du också extra programpunkter som inte fanns vid programbladets tryckning. Sök på Lerums Naturskyddsförening eller gå in via föreningens hemsida.

Natursnokarna

Snokarna träffades i februari i Gråbos Elljusspår och började med att leta efter spår. En liten skara testade att gå och hoppa som olika djur med mera. Efter det var det tänkt att vi skulle besöka en bondgård men den träffen blev

tyvärr inställd. Sist ut på vårterminen, i slutet av april, genomförde vi vår efterlängtnade träff i Sävveåns reservat utgående från Stenkullens station. Vi håvade och letade efter sådant som lever och kryper under och på vattenytan.

Sommaren kom och ett läger genomfördes för regionen. Lägre hölls på Härsjönsgården i Lerums kommun med er egen snokledare som huvudledare. Så roligt! Lägre blev snabbt fullt av förväntansfulla snokfamiljer som spenderade en helg tillsammans i skogen.

Under hösten genomfördes tre träffar på en och samma plats: Lilla Lövsjön. Det var ett test för att se hur det skulle påverka gruppen. Först hade vi Allemansrätt och eldtema. Sedan var det höst-tema, med lövtryck och träna arter. Sist men inte minst hade vi vårt första-adventsfirande i skogen. Tomten hade haft koll på snokarna och som tack för att snokarna hjälper naturen fixat så det fanns paket med pepparkaksdeg. Pepparkakor bakades på stekpanna över öppen eld. Lite glögg och varm choklad slank också ner. Som avslutning måste det lekas baklänges-kurragömma. Mycket uppskattat.

Tack för detta år!

Fältbiologerna har tyvärr ingen verksamhet i Lerum. Lerums Naturskyddsförening avvaktar eventuella möjligheter att återstarta fältbiologverksamhet.

Lerum i februari 2023

Catharina Pettersson (ordf)
Stefan Larsson (tf ordf)
Bo Nilsson (sekr)
Lars Hulten (kassör)
Lars-Erik Karlsson
Bertil Svensson
Anette Heijnesson Hulten
Håkan Jernehov
Ingrid Grange

Lena Jernehov
Mikael Sundström
Ingrid Ritola
Kennet Lundin
Erika Tyrberg
Kjell Hansson
Tommy Aronsson
Pia Hansen

Snabböversikt av aktiviteter

Februari

L Sön 26 feb. Vandring i trakten av Sjövik och Risveden.

Mars

 Tar 2 mars. Öppet Hus Fågelgruppen OBS Tiden!

L Sön 12 mars. Vattendragsvandring utmed Alebäcken.

Mån 13 mars. Årsmöte.

"V

Lär 18 mars. Landskapsvård vid Stensjön.

Sön 19 mars. Natursnokarna - Snokarna letar spår i naturen.

L Sön 19 mars. Vandring med gemensam måltid.

"V

Lär 25 mars. Landskapsvård vid Stensjön.

April

Sön 2 april. Säveåpromenad med guide.

Sön 23 april. Natursnokarna - Sinnerna i skogen!

Sön 23 april. Vårfågelvandring i Sjövik med guide.

L

Sön 23 april. Vandring mellan fem sjöar.

Maj

L

Sön. 7 maj. Vandring i Ryggebol.

Sön 7 maj. Fågelskådningens dag.

Sön 14 maj. Natursnokarna - Håva i Säveån.

Lär 20 maj. Biologiska mångfaldens dag på Bagges torg.

Sön 21 maj. Biologiska mångfaldens dag - Aktiviteter.

Fre 26 maj. Cykeltur med nattsångare.

Juni

Tar 1 juni. Botanikvandring

Sön 4 juni. Heldagsutflykt Hössna Naturreservat Ulricehamn.

Mån 5 juni. Naturnatta med nattskärnor.

Tar 8 juni. Botanikvandring.

Sön 11 juni. Tidiga trollsländor vid Kullsjön och dess omgivning.

Sön 18 juni. Våra dagfjärilar och kärlväxter på Lingonvägen.

Ons 21 juni. Botanikvandring med guide.

Juli

::

Tar 27 juli. Botanikvandring med guide.

Augusti

Sön 6 aug. Exkursion bland sena trollsländor i Bengts dämme.

L

Lär 12 aug. Vattendragsvandring med tema vandringsfiskar.

Sön 13 aug. Fladdermusspaning vid Gullringsbo.

September

Sön 17 sep. Sträckfågelräkning

Botanikgruppen

Fågelgruppen

Natursnokarna

Landskapsvård

Vandring

Insekter

Program våren-sommaren 2023

Ändringar i programmet kan ske. Se aktuell information på vår hemsida: lerum.naturskyddsforeningen.se

FEBRUARI

Sön 26 Feb. Vandring i trakten av Sjövik och Risveden.

Vi vandrar från Östads kyrka längs Mjörn och sedan genom skogen till Strättsjön. Där ansluter vi till Risvedsleden som vi följer tillbaka till Östads kyrka, ca 12 km. Vi är ute ca 4 tim. Ta med fika för två raster.

Samling: Mjörnbotoget, Gråbo, 10:00.

Frågor: Ottie Halmberg, tel. 0703-98 23 03. Arr. STF Lerum Partille.

MARS

Tor 2 mars. Öppet Hus Fågelgruppen OBS Tiden!

Är vårfåglarna på gång? Vi gör ett nytt program för hösten. Barbro har varit i Gambia och Senegal, vilket hon berättar om denna kväll. Medtag gärna eget fika, så ses vi i Aspenäskyrkan kl. 18.30.

Frågor: Ollas Ann-Mari, tel. 0723-344309.

Sön 12 mars. Vattendragsvandring utmed Alebäcken.

Vattendragsvandring utmed Alebäcken från Aspen station upp till Kolborydsdämmet vid Lilla (Långa) Stamsjöns utlopp. Omväxlande natur omger denna fiskrika åsträcka där kängor eller stövlar är det som gäller, fika medtages. Samling Aspedalen station, västsidan kl. 10, tid ca 2 timmar. Buss kan ta oss tillbaka, alt. promenad på GC-väg.

Frågor: Stefan Larsson, 0727-00 59 64.

Mån 13 mars. Årsmöte.

I år går årsmötet av stapeln klockan 19:00 i "Stenkulan" Stenkullens skola. Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar kommer Björn Albinsson att berätta och visa bilder på vår närmiljö. Kaffe och smörgås serveras.

Frågor: Catharina Pettersson, tel. 0705-972637.

Lör 18 mars. Landskapsvård vid Stensjön

Markerna runt Stensjön betas, men behöver fortfarande skötas om. Hans-Arne Olausson lär oss hur detta görs på bästa sätt. Ta med busksax och yxa om du har eller kom som du är och hjälp till med det som behövs. Ta med fika. Hans-Arne väntar på oss vid parkeringen innan Floda station kl. 10.00. Frågor: Hans-Arne, tel. 0732-162917.

Sön 19 mars. Natursnokarna -Snokarna letar spår i naturen. **f**

Vi tänker att vi går på jakt och lär oss hur vi kan hitta spår efter djur. Kanske hittar vi några som vaknat efter att ha sovit under vintern. Vi kommer ha brasa till fiket. Plats: Härskogen. Tid: kl. 11-13
Samling: Härskogens friluftsområde. Frågor: Erika Tyrberg, tel. 0730-301203.
Mail: natursnokarna.lerum@gmail.com.

Sön 19 mars. Vandring med gemensam måltid.

Vi startar vid Kåsjöns parkering och följer Vildmarksleden till vindskyddet Maderna, där vi gör upp eld samt tillagar och förtär en enklare måltid. Återvägen går via Partille vandrarhem. Ta med något att dricka, att äta med (kåsa + sked) och att sitta på. Vi går ca 4 km och vi är ute ca 4 tim. Samling kl. 10.30 vid Kåsjöns parkering. OBS! Begränsat antal. Anmälan via sms senast 15/3 till Håkan Sparman, tel. 0705-42 83 58. Arr. STF Lerum Partille.

Lör 25 mars. Landskapsvård vid Stensjön.

Se information 18 mars. Vi lär oss mer om landskapsvård.

APRIL

Sön 2 april. Säveåpromenad med guide.

Vi samlas vid Garveriet i Floda kl. 9.00 Vandrar till Stenkullen. Sedan kan Du välja om Du vill ta tåget eller promenera tillbaka till Floda. Vi hoppas på strömstare och försärla och så klart juvelen. Medtag fika.
Frågor: Hasse, tel. 0702-91 81 71.

Sön 23 april. Natursnokarna - Sinnen i skogen!

Vi testar våra sinnen! Vad smakar, vad luktar, vad ser och hör jag i skogen!!!!
Vad känner jag!!!!!!

Tillsammans upptäcker vi skogen på ett nytt sätt om ni vågar! Vi kommer ha brasa till fiket!

Plats: Lilla Lövsjön. Tid: kl. 11-13. Samling: Vid scoutstugans parkering, Ljungslättsvägen, Gråbo Frågor: Erika Tyrberg, tel. 0730-301203.

Mail: natursnokarna.lerum@gmail.com.

Sön 23 april. Vårfågelvandring i Sjövik med guide.

Svenssons bjuder än en gång in oss för att gå den årliga rundan bland vårfåglarna i Sjövik.

Ta med både kikare och fika. Samling vid Stenkullens station (stora P-platsen) kl.8.00 eller vid cementfabriken i Sjövik kl. 8.20.

Frågor: Svenssons, tel. 0703-46 99 92.

Sön 23 april. Vandring mellan fem sjöar.

Vi startar från Stamsjöns badplats och går via Vällsjön mot Härsjönäs och vidare förbi Bävsjöröd tillbaka mot Stamsjön. Under vägen passerar vi flera sjöar och tjärn. Vandringen går både på stigar och grusvägar, delvis kuperat, ca 16 km. Vi är ute ca 5,5 timmar. Tag med matsäck för 2 raster. Samling: Lerums station, kl. 10:00. Frågor: Rosmarie Ander, tel 0735-66 85 98.

Arr. STF Lerum Partille.

MAJ

Sön. 7 maj. Vandring i Ryggebol.

Följ med på en natur- och kulturvandring. 5 km genom byn med omgivningar. Samåkning från Floda Station kl. 10:00. Tag med fika och grova skor.

Samarrangemang med Skallsjö Hembygdsförening.

Frågor: Lars-Erik Karlsson, tel. 0709-47 46 78.

Sön 7 maj. Fågelskådningens dag.

Några av oss i fågelgruppen kommer att vara vid STÅLEBO VÅTMARK från kl. 08.00 och några timmar framåt och guida. Hitta dit: Skylt: Stålebo våtmark står vid Brunnsläckans busshållplats på lokalvägen mellan Floda/Tollered. Följ stenvuren från P-platsen till "utsikten" Kom och njut av fågellivet vid "våra"dammar. Ta med kikare och fika.

Frågor: Hasse Österman, tel. 0702-91 81 71 eller Barbro, tel. 0760-26 77 27.

Sön 14 maj. Natursnokarna - Håva i Sävån. **i**

Vi ses för vår årliga koll på hur det ser ut med livet under vattnet. Kanske hittar vi några grodyngel.

Ingen brasa tyvärr! Men fika kommer vi göra. Plats: Sävån. Kl. 11-13.
Samling: Parkering vid Stenkullens station. Frågor: Erika Tyrberg, tel. 0730-301203. Mail: natursnokarna.lerum@gmail.com.

Lör 20 maj. Biologiska mångfaldens dag på Bagges torg.

Lördagen den 20 maj bjuder vi in alla till Bagges Torg där du kan träffa experter inom fåglar, skog, insekter, fisk/vattendrag och andra naturintresserade för att få tips på hur man med enkla medel kan hjälpa till att bevara den biologiska mångfalden i sin egen trädgård. Det bjuds på ekofika, tävlingar och annat trevligt. Mer information hittar du på vår hemsida längre fram i vår: <https://lerum.naturskyddsforeningen.se/>

Sön 21 maj. Biologiska mångfaldens dag - Aktiviteter.

Söndag den 21 maj är alla välkomna att upptäcka naturen tillsammans med oss! Vi kommer att ha aktiviteter med Natursnokarna och inom områden som botanik, skog, pollinatörer mm. Du kan välja den eller de aktiviteter som ligger dig varmast om hjärtat. Detaljerat program hittar du på vår hemsida längre fram i vår: <https://lerum.naturskyddsforeningen.se/>

Fre 26 maj. Cykeltur med nattsångare.

Vi följer med guiden Hasse på en cykeltur längs banvallen mellan Stannum och Olofstorp. Samling vid Stannums Trä kl. 20.00. Medtag cykel, fika, myggsolja och kläder efter väder -kanske vantar???

Frågor: Hasse, tel. 0702-91 81 71.

JUNI

dP

Tor 1 juni Botanikvandring med guide. ...J()

Vi träffas vid Stenkullens station kl.18.00. Lars-Ove Stakeberg ser ut någon intressant plats att åka till i närheten. Ta med fika, flora, lupp och eller kikare.
Frågor: Lars-Ove Stakeberg 0703-87 58 20.

Sön 4 juni. Heldagsutflykt.

Hössna prästgårds naturreservat Ulricehamn.

Ett litet område med rikkärr och torräng. Rara kärlväxter och mossor förväntar vi oss. Området är litet och lättvandrat.

Vi samlas vid Tingshuset Lerum kl. 08.00 för att samåka. Ta med fika för en rast samt lunchmat. Ta även med kikare och lupp. Beräknad hemkomst runt 18.00. Kontakt för föransmälan: Lena & Håkan Jernehov, tel. 0705-60 77 90 eller tel. 0706-77 14 90. Senast anmälan 1 juni!

Mån 5 juni. Naturnatta med nattskärnor.

Vart ska vi denna sommarnatt? Vi hoppas få höra och förhoppningsvis även se nattskärnan. Vi samlas vid Torpskolans parkering kl. 22.00 och där avgör vi vart det bär av. Bosse blir vår guide.

Bra att ha med: Fika, ficklampa, stövlar och myggstift.

Frågor: Bosse, tel. 0705-31 46 35.

6}

Tor 8 juni. Botanikvandring med guide. V...;

Vi träffas vid Stenkullens station kl. 18.00. Bo Nilsson ser ut någon intressant plats att åka till i närheten. Ta med fika, flora, lupp och eller kikare.

Frågor: Bo Nilsson, tel. 0705-31 46 35.

Sön 11 juni. Tidiga trollsländor vid Kullsjön och dess omgivningar.

Vi träffas vid parkeringen i den stora kurvan vid Kullsjön på Härskogsvägen klockan 10.30 för en trollsländespaning av våra tidiga trollsländor. Ett par kilometer att gå i lätt terräng. Kikare stövlar och matsäck för en rast. För mer information och anmälan: Håkan & Lena Jernehov, tel. 0706-77 14 90 eller 0705-60 77 90.

Sön 18 juni. Våra dagfjärilar och kärlväxter på Lingonvägen. ;_;

En liten genomgång av våra dagfjärilar och vilka kärlväxter som är knutna till dem. Tomas Bergsand visar sin fina fjärilsäng på Lingonvägen och pratar arter tillsammans med Lena Jernehov. Tomas kommer även att visa en del av sin trädgård och förklara vad en kvadratmeter pollineringsyta kan göra för nytta. Vi träffas kl. 10:30 ca 50 meter från ängen vid busshållplatsen Lingonvägen (buss 537). Precis vid infarten finns det plats för några bilar. Vi hoppas på solsken. Ta med fika och kikare. Anmälan: Tomas Bergsand, tel. 0790-78 18 33 eller Lena Jernehov, tel. 0705-60 77 90.

d)

Ons 21 juni. Botanikvandring med guide.J

Vi träffas vid Stenkullen station kl. 18.00 Lars-Erik Karlsson ser ut någon intressant plats att åka till i närheten. Ta med fika, flora, lupp och eller kikare. Frågor: Lars-Erik Karlsson, tel. 0709-47 46 78.

JULI

Tor 27 juli. Botanikvandring med guide. :.)^{et1}

Vi träffas vid Oskarshöjds parkering i Floda kl. 18.00. Lena och Håkan Jernehov tar er med in i blåbärsåsskogarna och tittar på den lilla orkiden knärot. Ta med fika, flora, lupp och eller kikare. Kontaktpersoner: Lena & Håkan Jernehov, tel. 0705-60 77 90 eller tel. 0706-77 14 90.

AUGUSTI

Sön 6 aug. Exkursion bland sena trollsländor i Bengts dammar.

Vi träffas på parkeringen strax innan Lerums brukshundsklubb i Stenkullen klockan 10.30. Vi går till fågeldammarna för spaning på våra sena trollsländor. Vi går ca 2 kilometer i ostigad terräng. Kikare stövlar och matsäck för en rast. För mer information och anmälan: Håkan & Lena Jernehov, Tel. 0706-77 14 90 eller tel. 0705-60 77 90.

Lör 12 aug. Vattendragsvandring med tema vandringsfiskar.

Vattendragsvandring med tema vandringsfiskar på Västerhavsveckans sista dag utmed Sävån. Från Sävelångens utlopp vid Floda kraftverk vandrar vi förbi Garveriet Gotaleden nedströms via Kusebackabron och ned via Hillefors grynkvarn till Stenkullen station. Vi ser nybyggda fiskvägar för ål och laxfiskar på dammarna som tidigare varit stängda för fiskvandring. Samarrangemang med Sävåns Vattenråd och VG-regionens "Västerhavsvecka". Start Floda Station, sjösidan kl 10.00, tid ca 3 timmar. Kläder och skor efter väder, + fikaryggsäck! Frågor: Stefan Larsson 0727-00 59 64

Sön 13 aug. Fladdermussspaning vid Gullringsbo.

Vi lyssnar och tittar på de olika arter som dyker upp medan vi går mellan de gamla ekarna. Gäst Bengt Edqvist (fladdermusexpert) Samling kl 20.30 vid Aspens tågstation (parkeringen).

Frågor: Tommy Aronsson 070-580 88 18

SEPTEMBER

Sön 17 sep. Sträckfågelräkning

Per och/eller Jon väntar på oss vid Gråbo modellflygplats, som heter Backlanda. Ligger nära Hjällsnäsviken. De berättar vilka fåglar som sträcker. Per och/eller Jon är på plats från kl. 07.00 och några timmar framåt. Varm kläder och en värmande fika brukar behövas. Frågor: Per, tel. 0705-89 59 52 eller Jon: tel. 0737- 25 98 58.

Vi samarbetar med:

Studie
främjandet

Insektsgruppen

Blodröd ängstrollslända

Vi har bildat en ny grupp då vi har flera medlemmar som är intresserade av fjärilar, trollsländor, bin, humlor, gräshoppor, flugor och andra konstiga varelser. I programmet har vi två trollslände-exkursioner samt en fjärils och botanik exkursion.

Ljungsmossen

Botanikgruppen

Johannesnycklar

Botanikgruppen erbjuder vandringar med guide som har lite lägre tempo och kortare promenad än vanliga vandringar. Tanken är ju att man ska upptäcka den rika floran vi har runt kring oss. Gruppen tittar på våra vilda kärlväxter och hittar ibland riktiga rariteter. Så självklart är vi som mest aktiva runt maj juni.

Fågelgruppen

Fågelgruppen har flera olika gruppaktiviteter under året som du kan följa med på. Vad sägs om ett litet föredrag på Öppet hus, Vårfågelvandring, Fågelskådning med guide, Lyssna på nattskärra och flera andra aktiviteter.

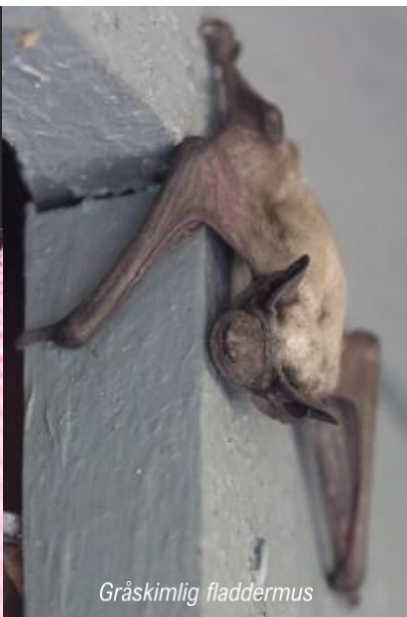
Visste du att fågelgruppen har tillverkat över , , , , under åren och som töms och sköts helt ideellt i kommunen?

Fladdermöss

Dvärgpipstrell

Gråskimlig fladdermus

Har du en trädgård? Då kan du med all säkerhet gå ut och kryssa en handfull däggdjursarter där, i form av en nordfladdermus, kanske en brunlångöra, en gråskimlig fladdermus, dvärgpipstreller och en skymningsflygande större brunfladdermus.

Men se först till att släcka trädgårdsbelysningen, plantera rikligt blommande buskar och träd och ha gärna lite vatten tillgängligt i en damm, eller i ett burklock. Ju vackrare trädgård desto fler fladdermöss. Du hittar dem lättast medelst fladdermusdetektor. Vill du veta mer? Följ gärna med på guidad tur med oss.

Brunlångöra

Dvärgpipstrell

På spaning efter vattenfladdermus vid stenbron på Nääs

Säveåns fiskvägar läget 2023

-och vad händer nu?!...

Säveåns alla kraftverk -mer än ett dussin, varav nästan hälften ligger i Lerum, innebär alla mer eller mindre svåra hinder för vandrande fiskar att passera. SNF Lerum och fiskevårdsområdesföreningarna tillsammans med många andra jobbar för att dessa kraftverk med sina dammanläggningar skall påverka och förstöra Säveåns ekologi så lite som möjligt samtidigt som energi kan produceras!

I början av 2019 trädde en ny vattenlagstiftning i kraft "vattenkraftens Miljöprövning" även kallad "NAP-en" som under många års tid förhandlats fram av miljö- och vattenvårdsmyndigheter i samarbete med energi-myndigheterna. Lagstiftningens syfte är framför allt att kraftverksanläggningar som i nuläget inte har några gällande miljötillstånd skall prövas i domstol, bl.a. för att uppnå bestämmelserna i EU,s vattendirektiv som Sverige sedan länge måste förhålla sig till. Meningen är att vattenkraftsanläggningarna skall prövas i en rättsprocess som för Säveån planerades starta år 2028/29. Processen skulle resultera i beslut om åtgärder i anläggningarna som bl.a. skall förbättra möjligheterna för fiskar att vandra upp och ned i vattendragen. Finansieringen av rättsprocessen och stora delar av åtgärderna skall möjliggöras genom att en speciell finansieringsfond har inrättats med pengar från de större kraftbolagen. Det tillståndsarbetet har nu varit igång i ett par år och bl.a. Örekilsälven omprövas med start 2022.

Nu - i och med regeringsbytet är dessa miljöprövningar som vi hoppades skulle öppna Säveån i dess fulla längd "pausade" på obestämd tid. Detta med styrande partiers hänvisning till den osäkra energiförsörjningen i Sverige som ju är hopplänkad med hela Europas energisituation. Det finns i nuläget inget besked om och när vattenkraftens miljöomprövningar kan återupptas vilket är en miljömässig katastrof för många vattendrag och dess fiskbestånd. Drabbade arter är framför allt ål och havsvandrande laxfiskar men även andra fiskarter påverkas negativt av den nytilträdde regeringens beslut.

Den i många energi- och miljöexperters ögon svårmotiverade "pausningen" av miljöprövningen ("pausningsbeslutet" kommer inte att kunna öka på el-produktionen i nämnvärd grad) innebär för Säveåns del att moderna fiskvägar inte kan komma att färdigställas förrän en bit in på 2030-talet, om ens då...

Trots pausningen av "NAPen" så har det skett ett antal positiva saker i Sävveåns huvudfåra under 2022:

1) För alla värmare av Sävveålxaxen så har nu det fantastiska skett att laxungar har påträffats vid provfiske ovanför Hilleforsdammen, detta för första gången på närmare 100 år! Detta är helt klart ett resultat av att den efterlängtrade nya fiskvägen i form av en omlöpsbäck förbi Hilleforsdammen som byggdes och öppnades i november 2021. Vi får hoppas att detta är en god början för den berömda storvuxna Sävveålxaxen att öka sitt antal så att beståndet förhoppningsvis blir som i fornstora dagar.

2) Vid Floda kraftverk har det under 2022 öppnats en fiskväg för uppvandrande ålar i och med att en med lockevatten försedd ålledare inrättats alldeles utmed kraftverksbyggnaden. Den är lätt att se för passerande eftersom den leder småålarna i ett rör genom dammanläggningens gång- och cykelbana och på platsen finns en skylt som visar hur det fungerar.

Ett viktigt biflöde till Sävveån är Alebäcken "Stämman" som mynnar vid Aludden. Ekologiska förhållandena i den har kraftigt ändrats och försämrats efter den drastiska sjösänkningen där för några år sedan. Efter det att Lerums kommun tog över dämningrätten och ändrade utloppetets sjötröskel har en sträcka på 10-talet meter vid Kolboryd torrlagts under ett antal månader de sista tre somrarna vilket kunnat konstateras av alla förbipasserande. Naturligtvis är detta mycket olyckligt för detta fiskviktiga vattensystem som ju kalkats i decennier för att uppehålla havsöring- och öringbestånden. Under 2023 kommer dock förhoppningsvis den olyckliga utformningen av sjöutloppströskeln vid Kolboryd av L. Stamsjön kunna byggas om och rättas till. Detta efter att miljödomstolen i ny dom fastställer hur Lerums kommun skall säkerställa tappningsregim, minitappningsflöde etc. vid L. Stamsjöns utlopp.

Skred- och rasproblematiken utmed Sävveån är för oss Lerumsbor välkänd, och lägger "hinder" för byggtutvecklingen på många sätt. Kanske det mest remarkabla exemplet på detta är vad som hänt (eller snarare vad som inte hänt) vid Lerums/Partillegränsen av Sävveån vid den s.k. "Alströmerska vägen" där 3 större stenar i vägmuren 2019 rasade ner i Sävveån vid

Jonsereds Fabriker. Efter tre års avstängning från Partille kommun (som ansvarar för rasvågsträckan) har nu ett bygg- och reparationsarbete fått tillstånd av Mark- och Miljöödomstolen att reparera och återställa Jonseredsvägen i ett för bilar farbart skick. P.g.a. områdets fisk-, fågel- och fladdermusförekomst är mycket skyddsvärda och att området ligger i ett naturreservat så måste arbetet utföras mycket reglerat. I miljödomen har tillståndet getts en färdigställandetid på sju år så innebär det i praktiken att Jonseredsvägen kommer vara stängd för biltrafik under 10 år. Å andra sidan är sträckan nu livligt frekventerad av pendel- och fritidscyklister, rullskidåkare, joggare och utövare av andra friluftaktiviteter. Ur miljösynpunkt kan ju detta faktiskt ses som positivt och frågan är om de 50 -100 miljoner som det beräknas kosta att reparera vägen är en miljömässigt hållbar investering?

Slutligen måste vi berätta att den i SVT mycket uppmärksammade naturfilmen "Fiskarnas Rike" producerad av lerumsfilmaren Martin Falklind och Maria Ålander mycket välförtjänt vann 1:sta pris som både bästa naturfilm och bästa miljöfilm 2022 på den internationella natur- och miljöfilmsfestivalen i Cannes! Inslag i filmerna handlade till en del om fiskarnas problem i just Säveån. LNF utropar ett GRATTIS till Maria och Martin!!!

Stefan Larsson, LNF

Minnesord

Allan Högberg

Allan föddes på en bondgård i Dalsland. Redan där började intresset för fåglar i form av gårdens hönor, som han vänslades med och gick omkring och bar på. Föräldrarna arrenderade jordbruk vilket gjorde att Allan fick flytta rätt ofta. En tid under skolåldern, kom han att bo på Ekudden här i Tollerred. Så gick åren. Allan blev aktiv i GOF(Göteborgs Ornitologiska Förening). Han var med på resor och fågelkunnig som han var, lät han sig till slut övertalas, att ta hand om studiecirkel för nybörjare, för att sedan bli heltidare på Villa Ekliden. Han blev en ovärderlig resurs, som gjorde allt vad han och föreningen kom på.

Allan vigde en stor del av sitt liv åt pilgrimsfalken, följde häckningar, ringmärkte och vaktade mot äggjuvar. Denna heraldiska

fågel höll på att bli utrotad här i Sverige men har nu återhämtat sig tack vare alla våra ansträngningar, där Allan var ide, sprutan för att få genomslag och resultat. Idag finns inom en radie på tre mil från TOK (Tollereds Ornitologiska Klubb) elva par.

En dag hittade Eva en ledig lägenhet i Stora Byggningen i Tollerred. Där flyttade Allan och Eva in 1992. Då sa Allan: Nu är cirkeln sluten, här känner jag mig hemma, här har jag mina rötter. I och med det fick vi förmånen att inkludera honom i vår fågelgrupp inom LNF(Lerums Naturskydds Förening), denna kvalificerade, lågmälda människa som alla så gärna lyssnade på. Hans praktiska pedagogik gick även hem hos de yngre, av vilka några idag för arvet vidare. Hos oss ledde han många resor, bland annat till Hornborgasjön och Hallandskusten. Lokala utflykter inte att förglömma, som tjäderskogsvandring och nattsjärrepromenader. Några favoritfåglar hade han så klart och bland dem fanns sparvugglan. Denna lilla fågel, som han värnade så mycket om, att han åkte till Erik i Anstorp med hyrd släpkärra, för att hämta hem sparvuggleholkar. Många blev ungarna som sedan skulle ringmärkas. Lyckliga vi som fick följa med vid dessa speciella tillfällen.

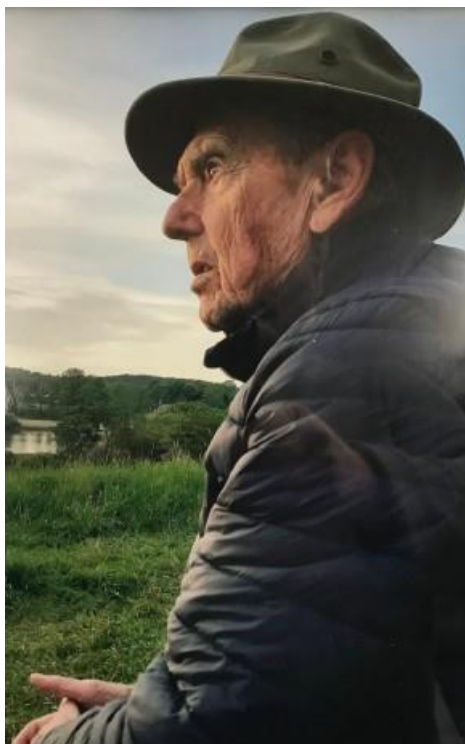
Frid viskar träden i Tollerred Du älskat

Farväl säger växterna i naturen runt omkring

Tack kvittrar fåglarna för ringar och för holkar

Tyst viskar vinden och vi : Farväl Allan!

Fågelgruppen i LNF Lerum / genom Bertil, Hasse och Ollas Ann-Mari med visst stöd av Stig Fredrikssons artikel om Allan i Fåglar på Västkusten.

Avsändare:

Naturskyddsföreningen

c/o Håkan Jernehov Blåbärsåsvägen 72
448 35 Floda

Besök vår hemsida
<http://lerum.naturskyddsforeningen.se>

Vill du bli medlem? Gå in på [naturskyddsföreningen.se/bli medlem](http://naturskyddsforeningen.se/bli%20medlem)

Ha koll på vår facebookgrupp

Lerums Naturskyddsförening

där kommer alla aktiviteter upp som är med i detta blad och är lätt att följa. Gilla vår sida så kommer du automatiskt att få nyheter i ditt flöde.

EFTERLYSNING!

Vill du engagera dig i Lerums Naturskyddsförening?

Vill du leda en vandring och visa oss ditt smultronställe?

Är du nyfiken på vad ett styrelseuppdrag innebär?

Eller vill du påverka i livsstilsfrågor och anordna en prylbyttardag?

Kanske är du ung och intresserad av att starta upp Naturskyddsföreningens ungdomsorganisation Fältbiologerna i Lerum?

Inom Naturskyddsföreningen finns utbildningar och kunskap att ta del av.

Hör av dig! Vi behöver bli fler!

Kontakta valberedningen genom Moa Björnerås för mer information
moa.bjorneras@gmail.com tel 0722-040828